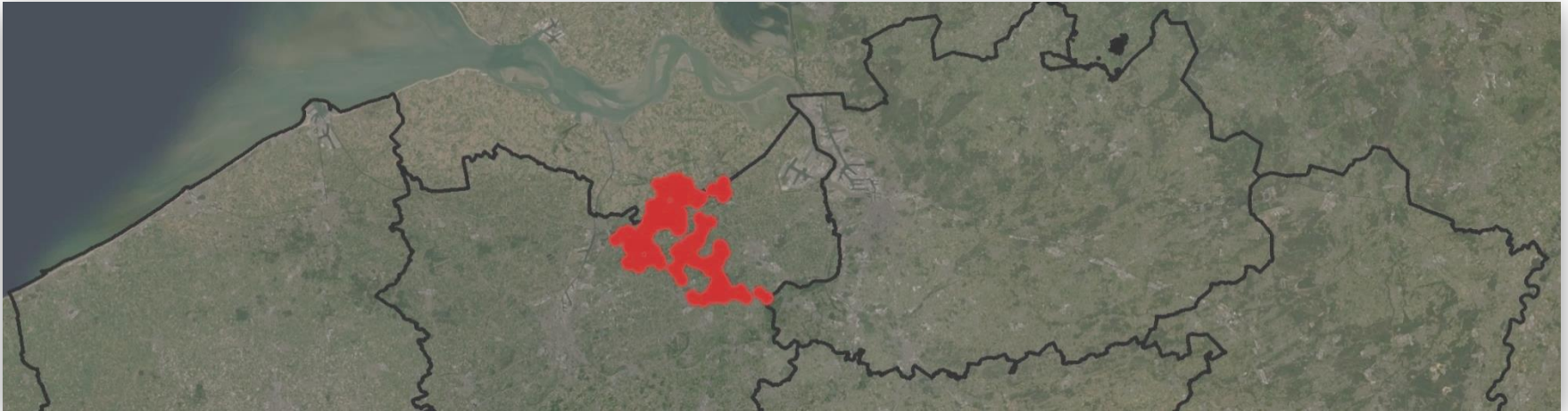


Het succesverhaal van gericht mopsvleermuis onderzoek in Oost- Vlaanderen & Zeeland



Met steun van



Update eind 2020 – WAKONA studieavond 15 april 2021



Rode Lijst Vlaanderen, voorjaar 2014



De IUCN Rode Lijst van de zoogdieren in Vlaanderen

Dirk Maes, Kristof Baert, Kris Boers, Jim Casaer, Dirk Criel, Luc Crevecoeur, Daan Dekeukeleire, Jan Gouwy, Ralf Gyselings, Jan Haelters, David Herman, Marc Herremans, Frank Huysentruyt, Johan Lefebvre, Alex Lefevre, Thierry Onkelinx, Jan Stuyck, Arno Thomaes, Koen Van Den Berge, Bob Vandendriessche, Goedele Verbeylen & Diemer Vercayie

Rode Lijst Nederland 2007



Zoogdiervereniging VZZ

Basisrapport Rode Lijst Zoogdieren

“Mopsvleermuis uitgestorven sinds 1994”

Regionaal uitgestorven (5)

Grote hoefijzerneus *Rhinolophus ferrumequinum*

Kleine hoefijzerneus *Rhinolophus hipposideros*

Mopsvleermuis *Barbastella barbastellus*

Tuimelaar *Tursiops truncatus*

Wolf *Canis lupus*

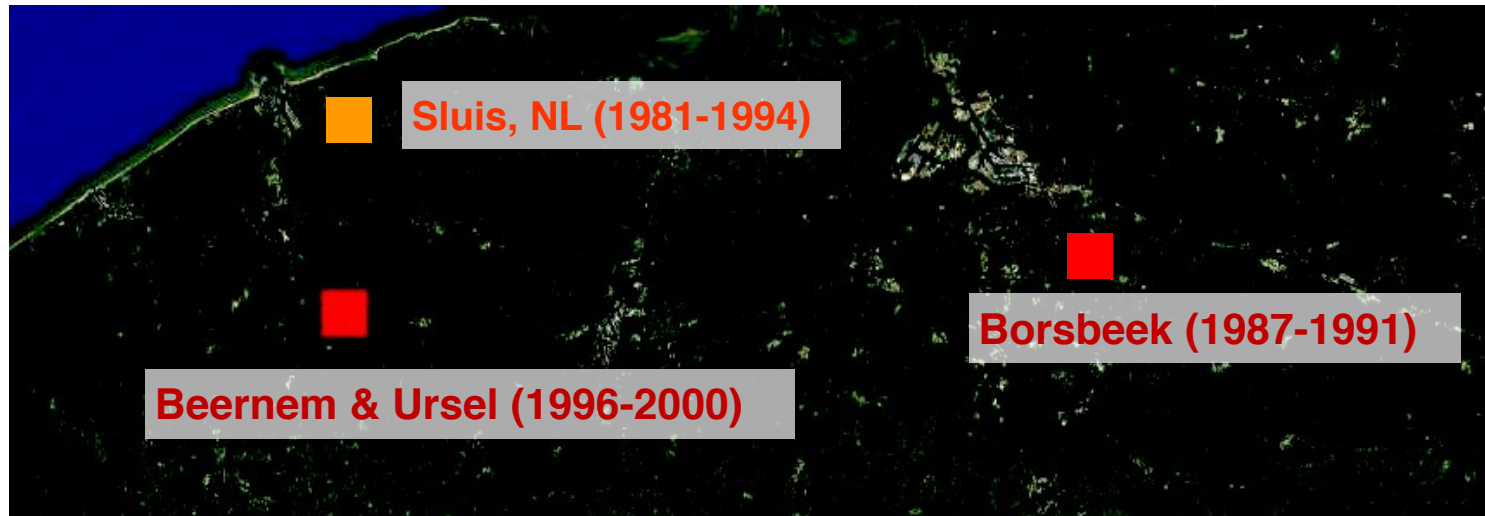
Laatste waarneming in 1996

Laatste waarneming in 1965

Laatste waarneming in 2000

Laatste waarneming in 2011 (enkel nog als dwaalgast)

Laatste waarneming in de 19^{de} eeuw



mei 2014... ornitholoog Joris Everaert denkt:

“ Ik ga eens een serieuze batdetector aankopen! ”

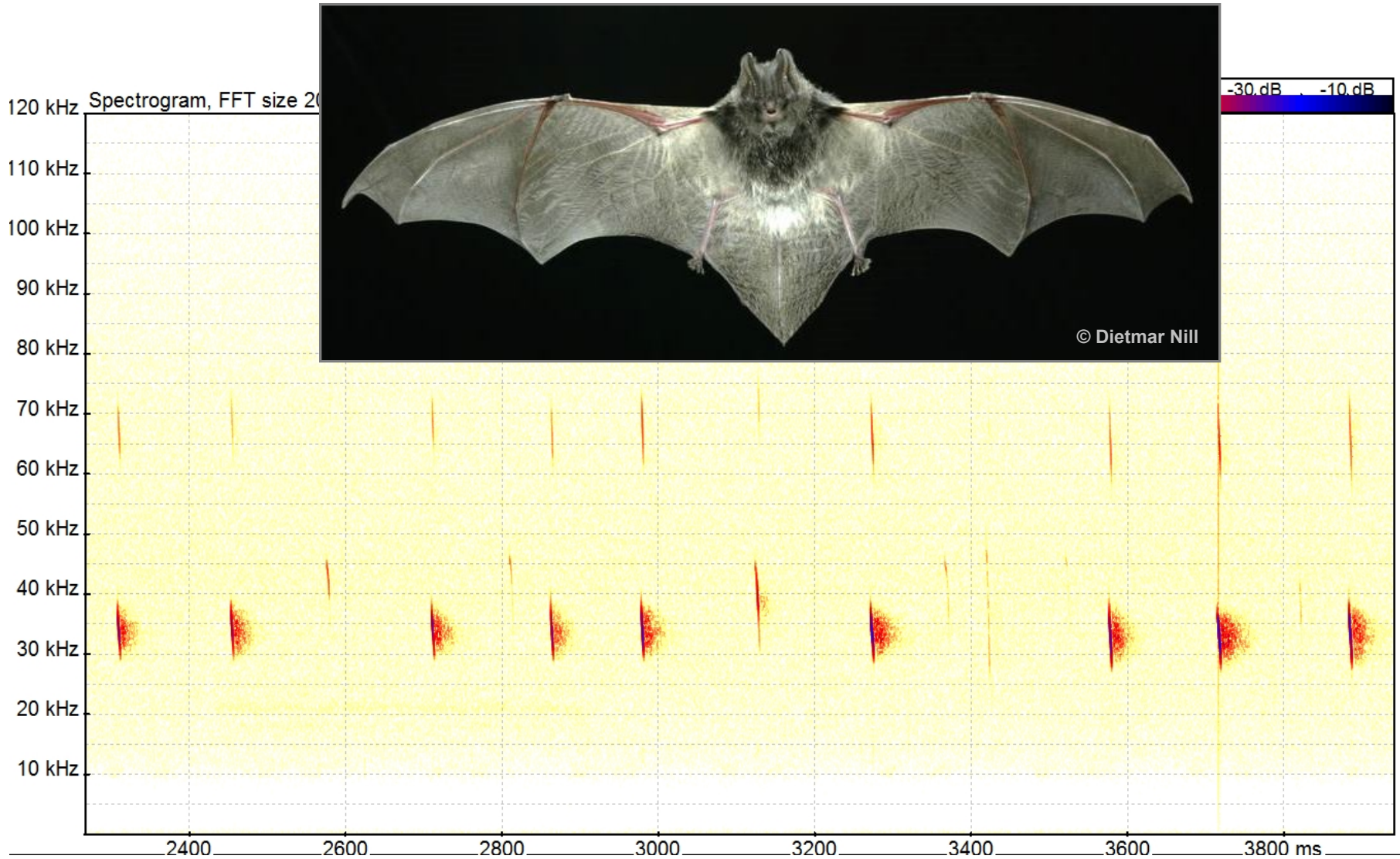


***Nieuwe ‘batman’ van ‘t
Waasland !***

21 augustus 2014: aan een bos nabij de Durme in Waasmunster (O-



21 augustus 2014: toevallige batdetector opname van mopsvleermuis!



Uitgestorven gewaande mopsvleermuis duikt op in Waasland



Vrijwilliger vindt uitgestorven gewaande mopsvleermuis «Dit maak je maar één keer mee»

do 28/08/2014 - 13:58

De mopsvleermuis, t
Waasland. Dat meld
omdat de soort bijzo

De organisatie herinnert e
te maken met het gebrek

Joris Everaert, een vrijwil
een mopsvleermuis make
Natuurpunt. "Dat is erg ui
gesignaleerd en op de me

LOKEREN

De mopsvleermuis, een uitgestorven gewaande vleermuis, is vorige week gespot in de Durmevallei. De ontdekking werd gedaan door Joris Everaert. Hij schafte zich enkele maanden geleden een vogelobserverator maar enkele maanden geleden kocht ik me een geavanceerde 'bat-detector' aan. Een vleermuisdetector is een apparaat dat ultrageluid kan registreren en omzetten in hoorbaar geluid. Vleermuizen zijn namelijk razendsnel en vliegen enkel bij schemer of in de duisternis. Ik

KRISTOF PIETERS

Joris Everaert werkt voor het INBO, het instituut voor Natuur- en Bosonderzoek. Het was echter buiten zijn werkuren dat hij de vondst van zijn leven deed. «Ik ben in mijn vrije tijd ook actief bij de vzw Durme en de Vleermuiswerkgroep van Natuurpunt», licht hij toe. «Ik ben eigenlijk al heel mijn leven een vogelobserverator maar enkele maanden geleden kocht ik me een geavanceerde 'bat-detector' aan. Een vleermuisdetector is een apparaat dat ultrageluid kan registreren en omzetten in hoorbaar geluid. Vleermuizen zijn namelijk razendsnel en vliegen enkel bij schemer of in de duisternis. Ik



De mopsvleermuis. Foto PKM

draag altijd een nachtkijker maar dan nog gaat het veel te snel om een vleermuis te determineren.» Vorige week donderdag was Joris op pad in de Durmevallei tussen Lokeren en Waasmunster en trok een specifiek geluid meteen zijn aandacht. «Terug thuis ben ik op internet beginnen zoeken naar vergelijkingen met het sonogram van mijn geluidsopname. Het bleek om de mopsvleermuis te gaan.»

Rode Lijst

De waarneming is wel heel uniek want in dewinter van 2000-2001 werd de laatste Vlaamse mopsvleermuis gesignaleerd en op de meest recente Rode Lijst gold de soort als uitgestorven. De mopsvleermuis is een middelgrote vleermuis met een gedrongen, stompe snuit. De buik- en rugvacht is zwartbruin tot zwart met lichte haarpunten. De soort is herkenbaar door de naar voren gerichte, brede oorschelpen die elkaar midden op het hoofd ra-

In 2001 werd de laatste Vlaamse mopsvleermuis gespot

JORIS EVERAERT

ken. Mopsvleermuizen jagen vooral op nachtvlinders in bossen, maar eten ook muggen, vliegen en kleine kevertjes. «Soms verblijft de mopsvleermuis vooral onder de schors van bomen en benut ze allerlei spleten en nauwe ruimtes in gebouwen, de winter kan ze in boomholtes of in ondergrondse verblijven doorbrengen. «De vondst van één enkel exemplaar of een kleine restpopulatie maakt de soort natuurlijk niet minder bedreigd», zegt Hendrik Moeremans, woordvoerder van Natuurpunt. «Tien van de zeventien Vlaamse vleermuissoorten zijn bedreigd. Dat heeft vooral

Binnenland



Minder sms'en verstuurd op kerstavond



Yousef: "Ik heb een liedje voor jou gemaakt, mijn liefste"



"We willen dat Belgische overheid ons beschermt"



Joris Everaert met zijn bat-detector en nachtkijker. Foto PKM

te maken met het gebrek aan voedsel, een tekort aan geschikt leefgebied en de verstoring door licht en lawaai.» De exacte locatie waar de mopsvleermuis werd gespot, wordt om die reden niet prijsgegeven. «Want de soort is bijzonder gevoelig voor verstoring», zegt Moeremans nog. Joris Everaert zal uiteraard bijkomend onderzoek verrichten in samenwerking met deskundigen.

«Dit gaat van het plaatsenvan automatische batdetectoren tot het vangen van een exemplaar en te voorzien van een trackingsysteem om de kolonie te vinden.» Dit weekend kan iedereen mee op pad om vleermuizen te spotten maar dan op andere plaatsen tijdens de Nacht van de Vleermuis. Voor meer info kan men hiervoor terecht op www.natuurpunt.be

Nieuwsblad.be

DE REDACTIE.BE

als De Standaard

HLN BE
24U NIEUWS & SPORT

natuurbericht.be

gekende
vliegroutes

Situatie gekende vliegroutes tot okt. 2014

*Na 2 maand "trial & error"
simultaan batdetector
metingen, bleek dat ze 's
avonds ergens vanuit het
noorden kwamen.*

*Maar voorlopig werd aen
kolonie*



Natuurbehoud langs Durme, Moervaart, Schelde



21 aug
2014

Start van het prov. Soortenbeschermingsproject 2015-2016: “Vleermuizen in het Waasland, met bijzondere aandacht voor de mopsvleermuis” vzw DURME, i.s.m. Vleermuizenwerkgroep Natuurpunt



Doelstellingen

- Onderzoek (incl. telemetrie) i.f.v. bescherming
- Sensibilisering
- Inrichting / beheer (verblijfplaatsen, bossen)



met steun van:



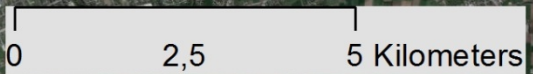
6 jaar later...

● Mopsvleermuis waarnemingen 2014-2020

0 20 40 Kilometers

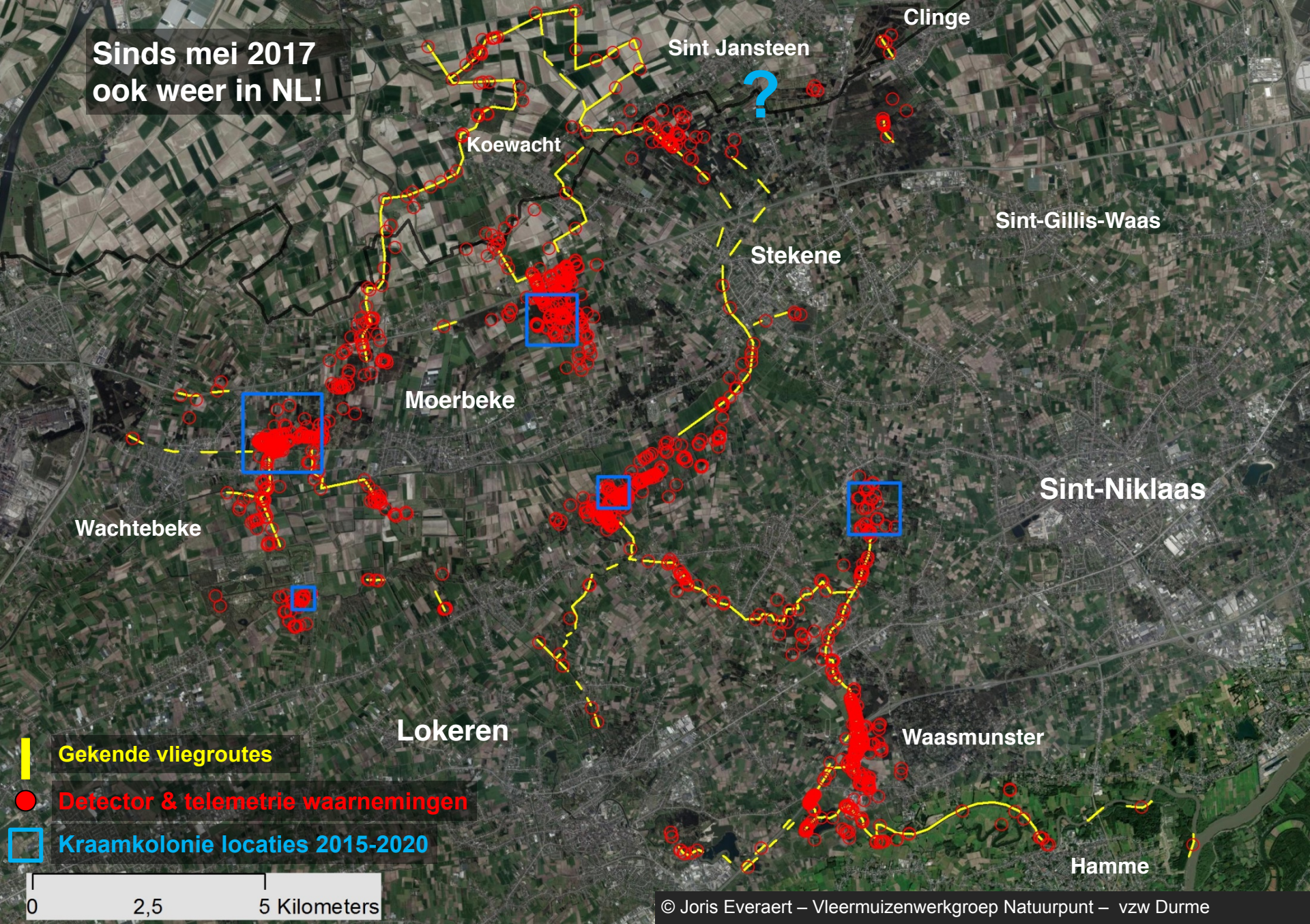


Herontdekking op 21 augustus 2014



© Joris Everaert – Vleermuizenwerkgroep Natuurpunt – vzw Durme

Sinds mei 2017
ook weer in NL!



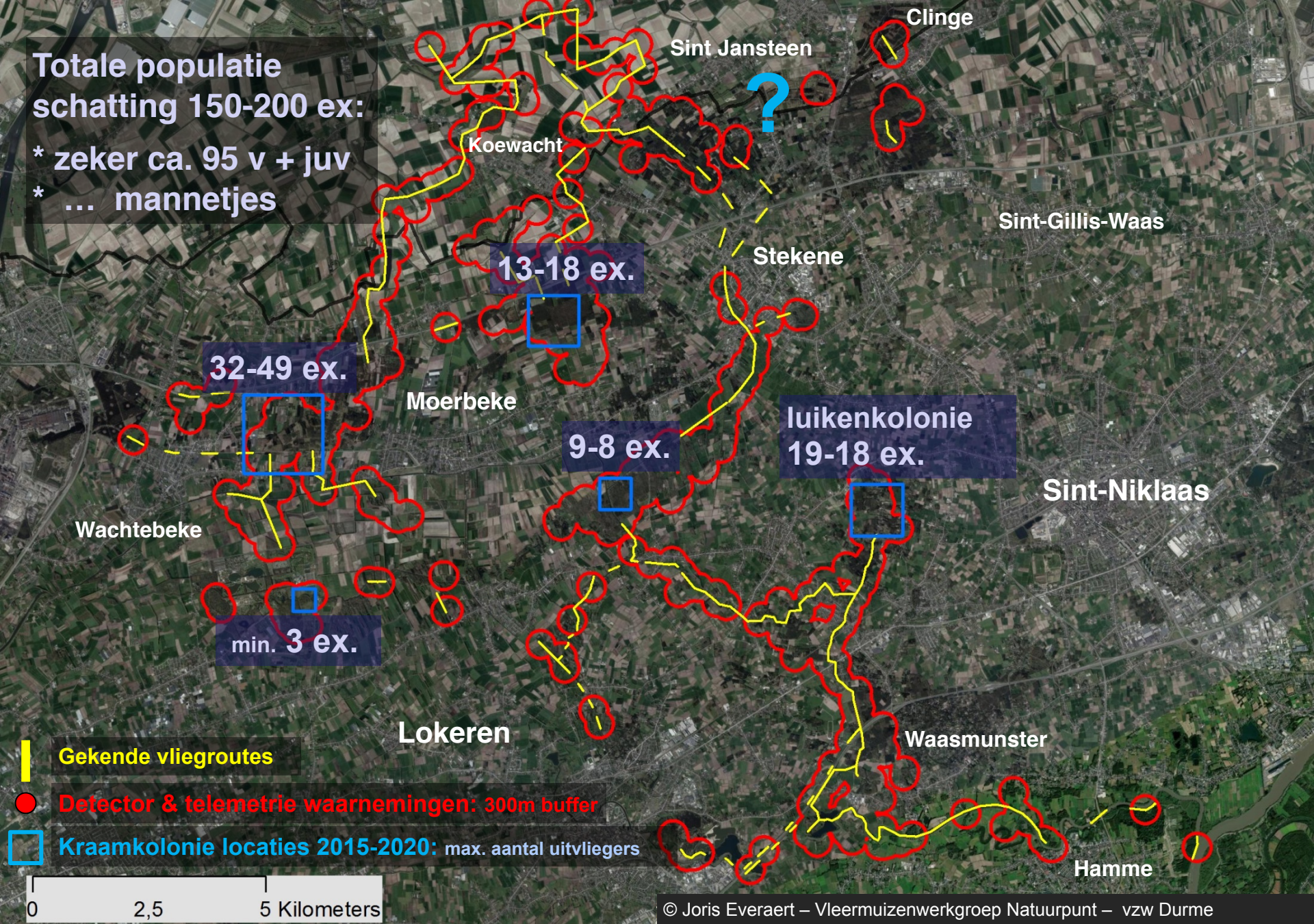
-  **Gekende vliegroutes**
-  **Detector & telemetrie waarnemingen**
-  **Kraamkolonie locaties 2015-2020**

© Joris Everaert – Vleermuizenwerkgroep Natuurpunt – vzw Durme

**Totale populatie
schatting 150-200 ex:**

*** zeker ca. 95 v + juv**

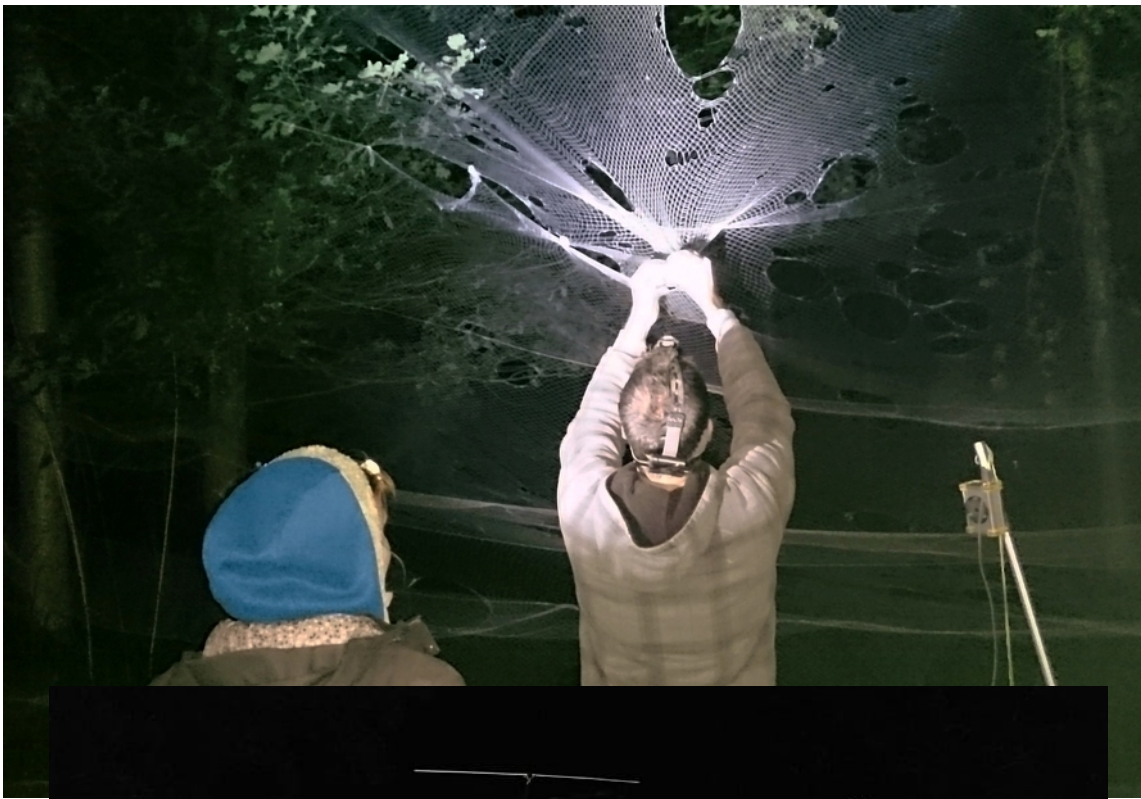
*** ... mannetjes**



Vangst- en telemetrie onderzoek in de zomers van 2015-2019



Vangst- en telemetrie onderzoek in de zomers van 2015-2019



Vangst- en telemetrie onderzoek in de zomers van 2015-2019

© Bram Conings



	gevangen (v / m)	vrouwtjes (v) voorzien van zender
2015	3 v + 1m	2
	1 v	1
2016	1 v	1
	1 v	1
2017	4 v	2
	1 v	1
	1 v	1
2018	1 v + 1m	1
2019	2 v	1
	3 v + 1m	1
	18 v + 3m	12

© Joris Everaert



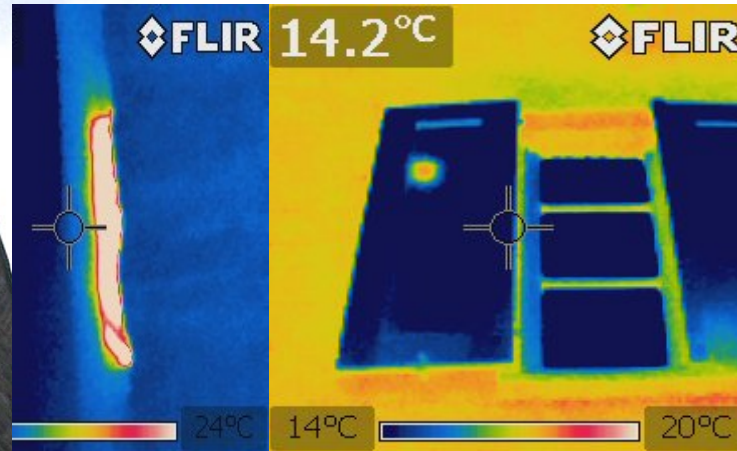


Met de “bat-mobiel” op zoek naar de kraamkolonies

Telemetrie onderzoek: niet altijd even gemakkelijk!



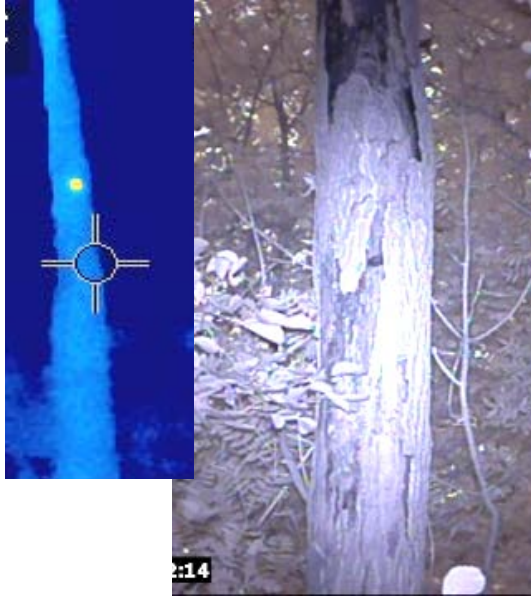
Kraamkolonies: luikenkolonie Belsele (Sint-Niklaas)



© Joris Everaert & David Galens

jaarlijks zeker 14 tot 19 ex (v + juv)

Kraamkolonies: boomkolonie Heirnisse bos (Sint-Niklaas)



**jaarlijks min. 9 ex (v + juv)
achter losse schors dode Canadapopulieren**

© Joris Everaert & Marc Van De Sijpe

Kraamkolonies: boomkolonie Wullebos (Moerbeke-Stekene)

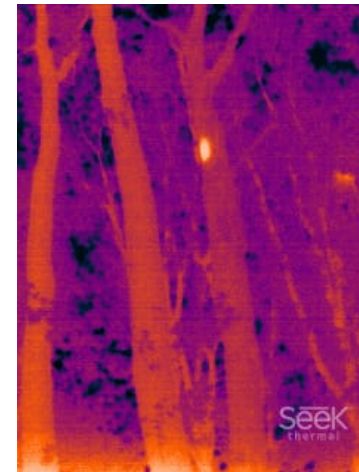


jaarlijks 13-18 ex (v + juv)
achter losse schors van dode Canadapopulieren
en grove dennen.

Kraamkolonies: boomkolonie (?) Puyenbroeck (Wachtebeke)



min. 3 ex (v + ?) in 2016,
achter losse schors twee dode
Canadapopulieren

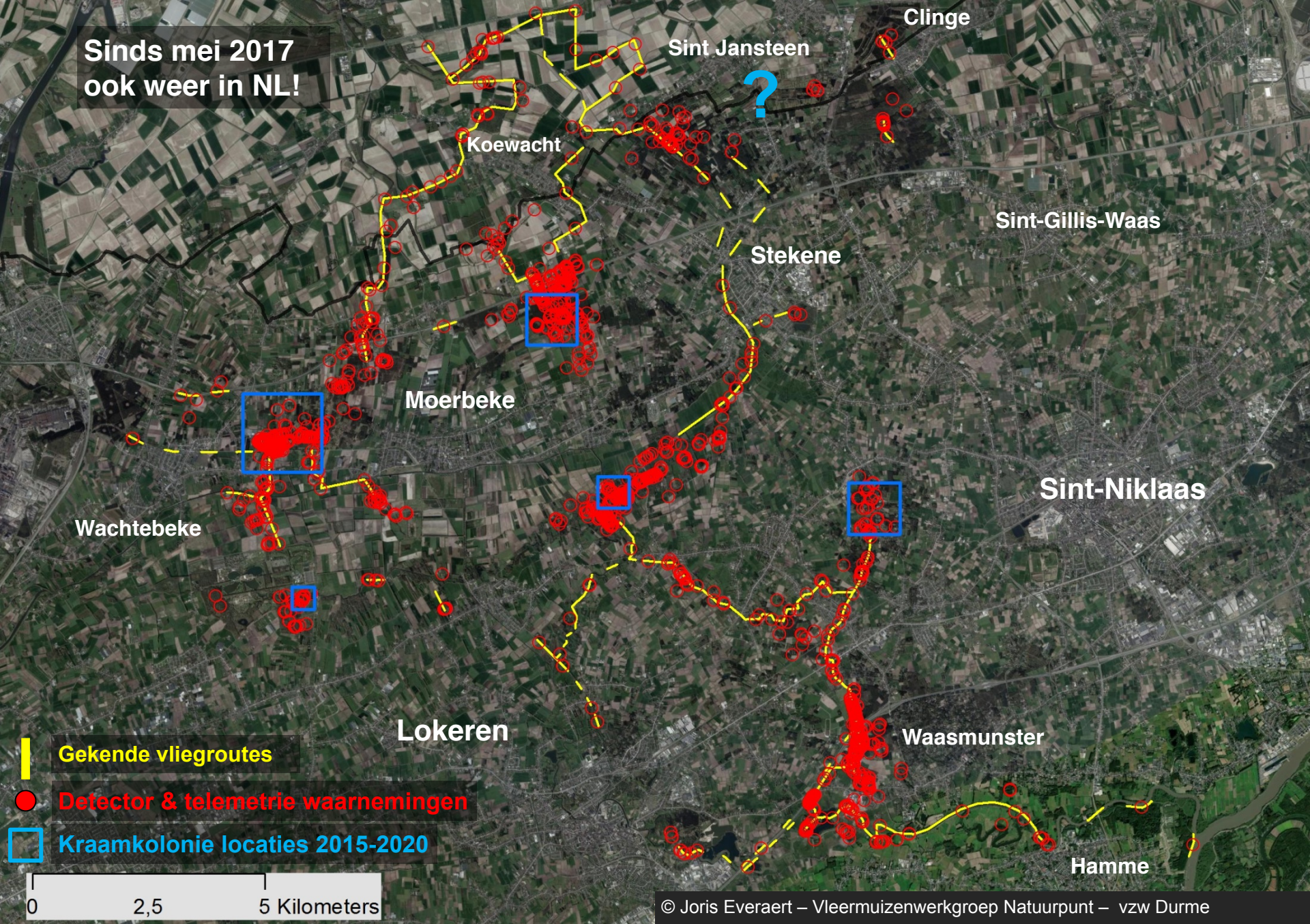


Kraamkolonies: boomkolonie Heidebos (Wachtebeke)



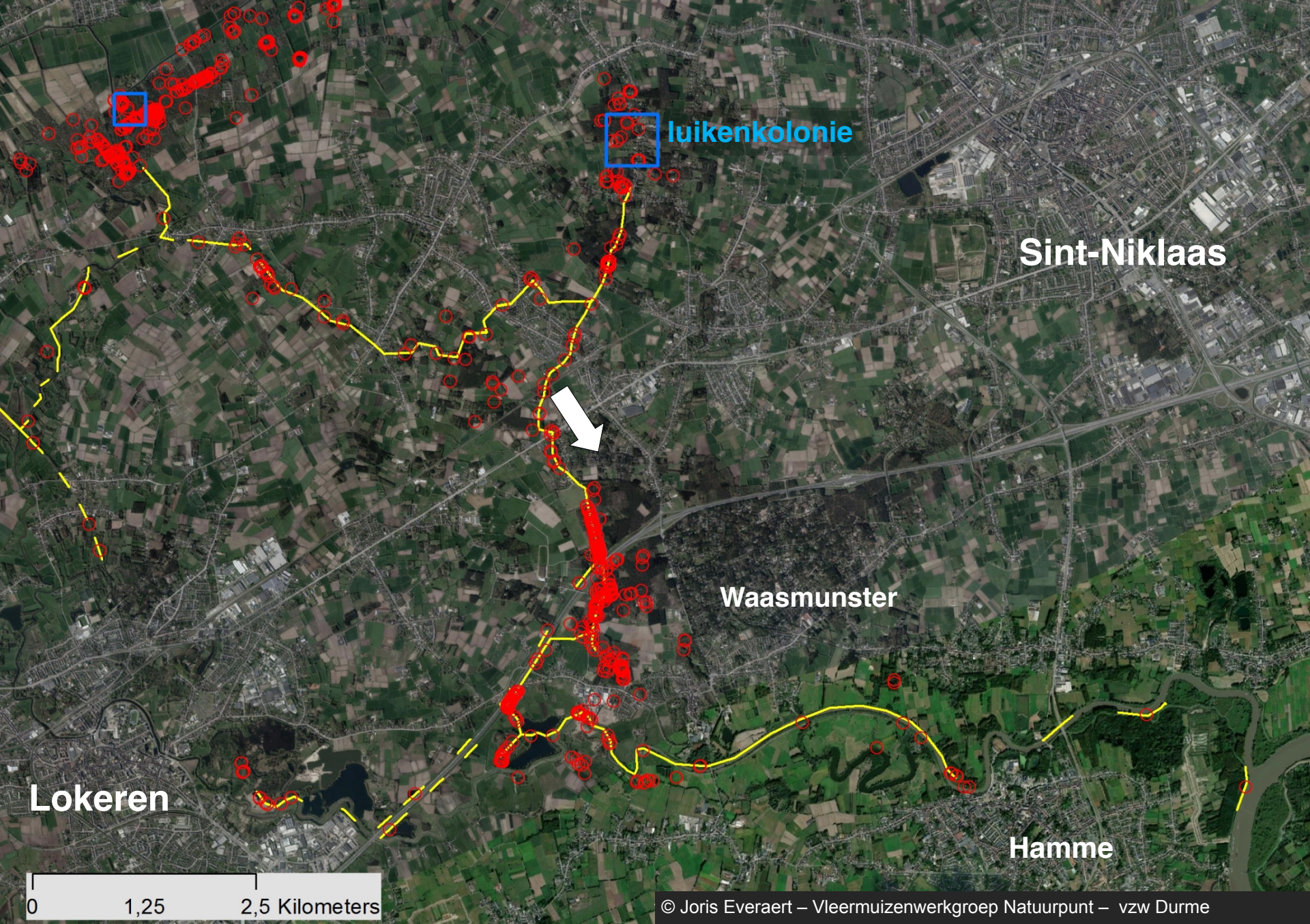
jaarlijks 32-49 ex (v + juv)
achter losse schors dode Amerikaanse eiken

Sinds mei 2017
ook weer in NL!



-  **Gekende vliegroutes**
-  **Detector & telemetrie waarnemingen**
-  **Kraamkolonie locaties 2015-2020**

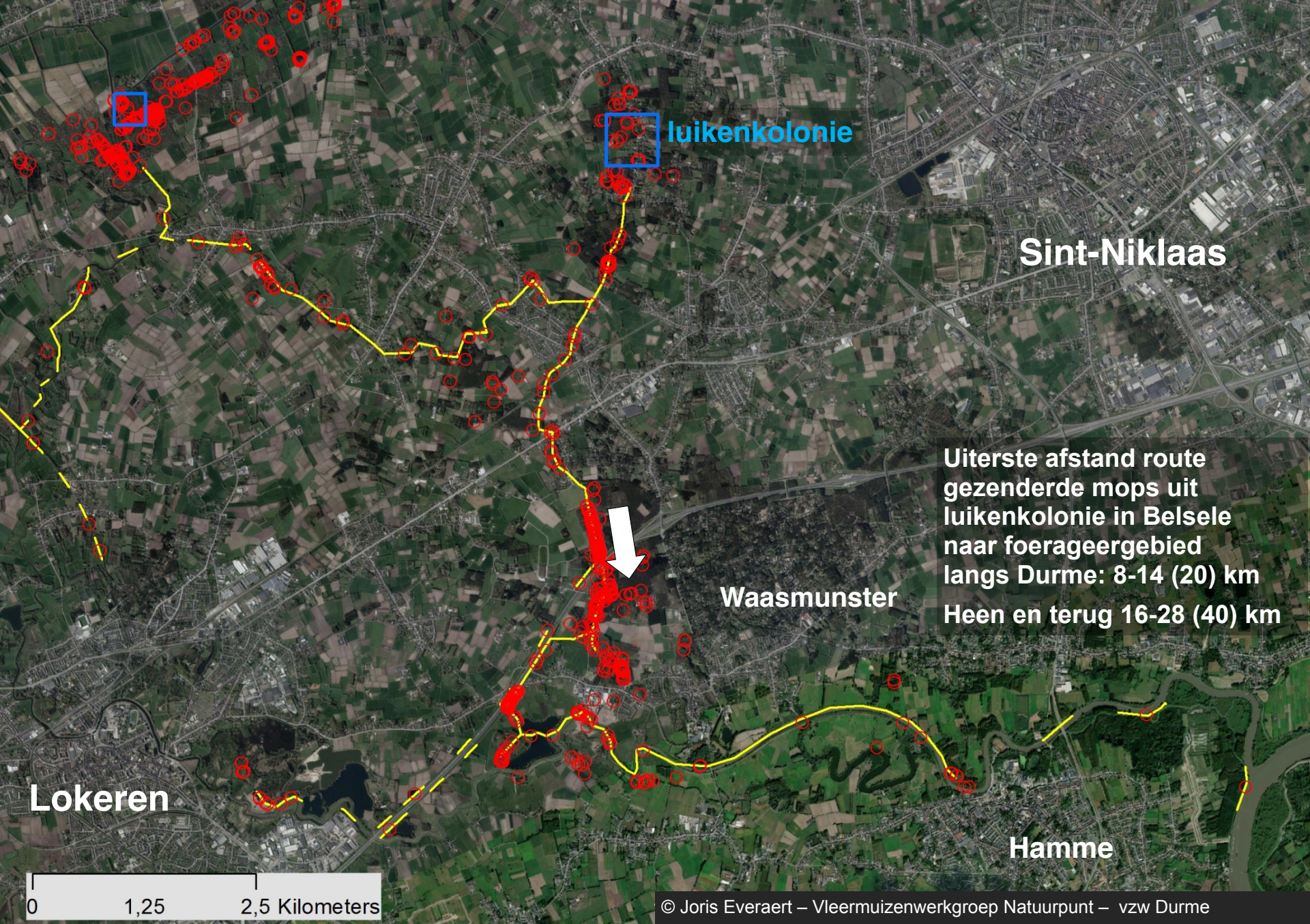
© Joris Everaert – Vleermuizenwerkgroep Natuurpunt – vzw Durme



© Joris Everaert – Vleermuizenwerkgroep Natuurpunt – vzw Durme

Dagelijkse oversteeplaats van enkele mopsvleermuizen





luikenkolonie

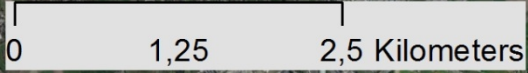
Sint-Niklaas

Uiterste afstand route
gezenderde mops uit
luikenkolonie in Belsele
naar foerageergebied
langs Durme: 8-14 (20) km
Heen en terug 16-28 (40) km

Waasmunster

Lokeren

Hamme



Dagelijkse oversteeplaats van enkele mopsvleermuizen



Foerageer- en verbinding gebied



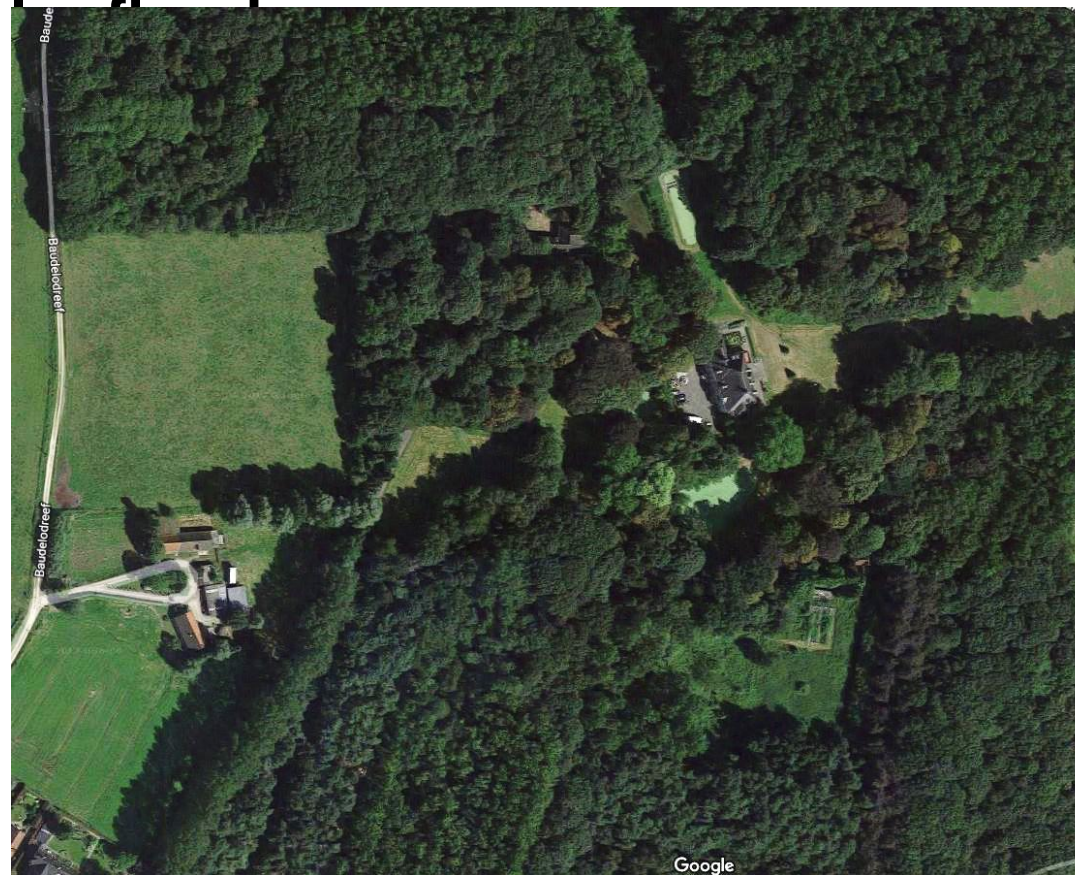
Verbinding langs groenstrook E17, naar foerageergebied

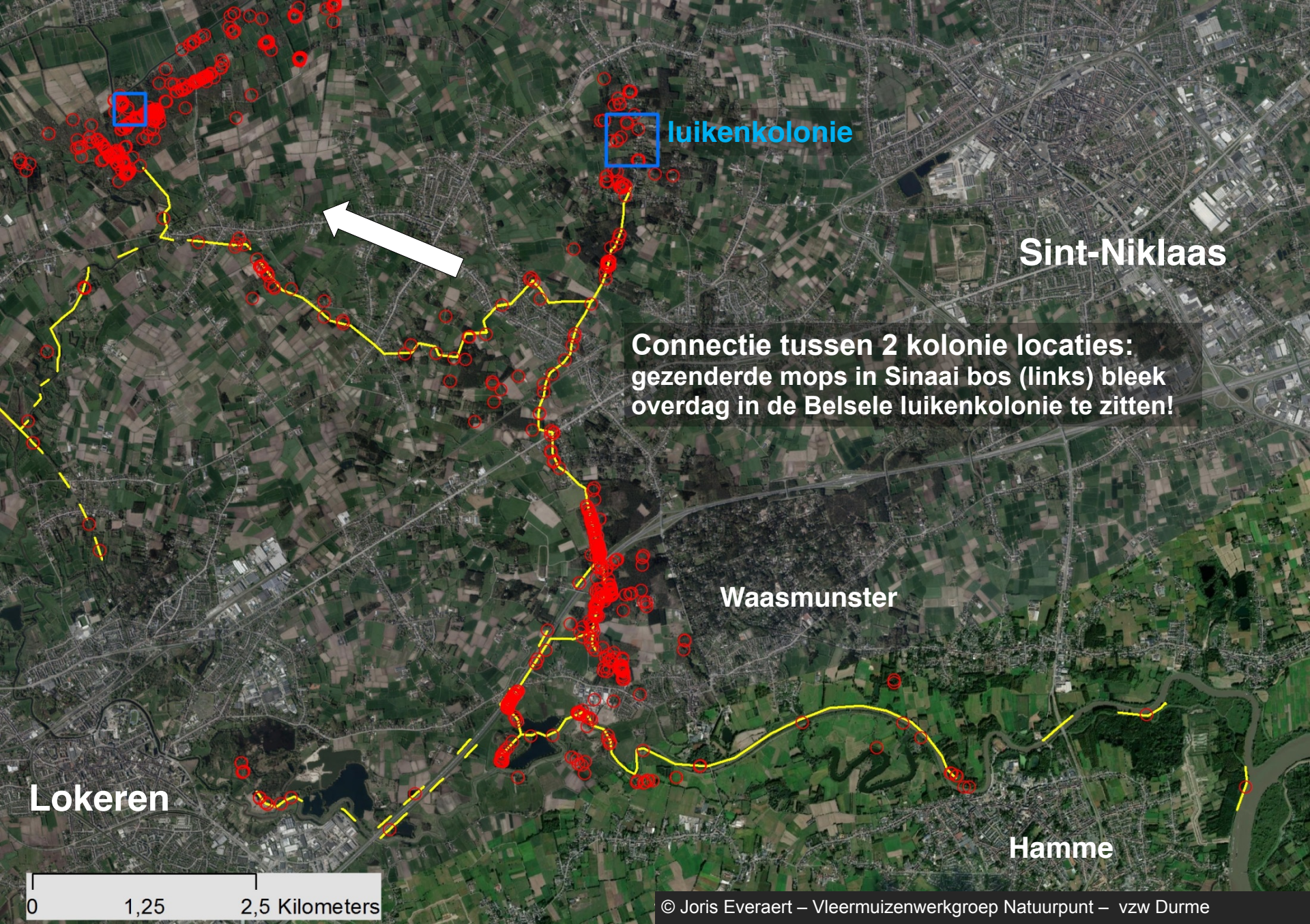


Foerageergebied in de schorren van de Durme met veel wilgen, andere bosjes, ruigtes en meersen



Gezenderde mopsvleermuizen bezochten meestal dagelijks elk hun eigen voorkeur foerageergebied, bv. opvallend vaak oude kasteelbos





luikenkolonie

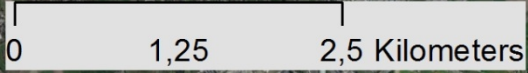
Sint-Niklaas

Connectie tussen 2 kolonie locaties:
gezenderde mops in Sinaai bos (links) bleek
overdag in de Belsele luikenkolonie te zitten!

Waasmunster

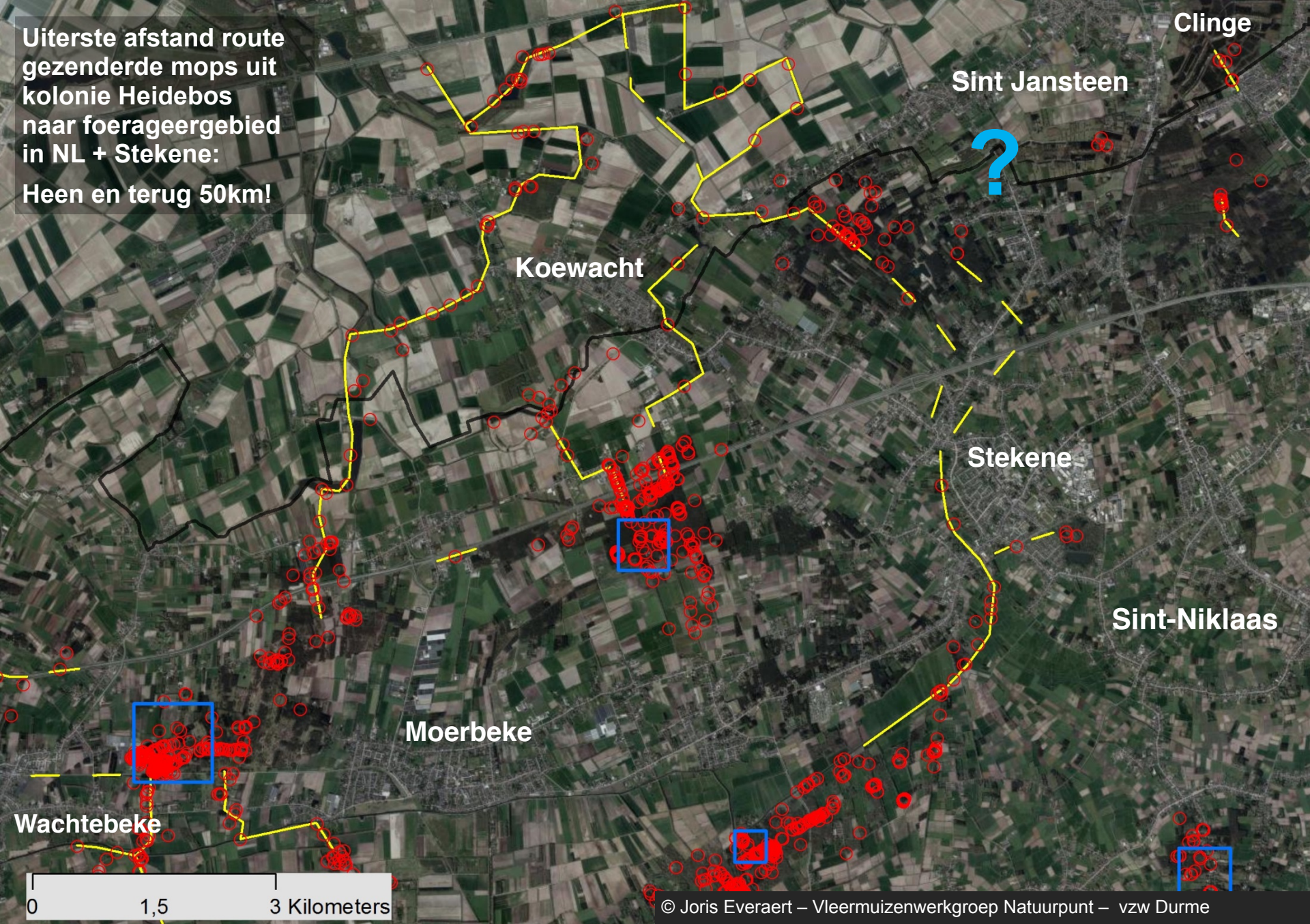
Lokeren

Hamme



© Joris Everaert – Vleermuizenwerkgroep Natuurpunt – vzw Durme

Uiterste afstand route
gezenderde mops uit
kolonie Heidebos
naar foerageergebied
in NL + Stekene:
Heen en terug 50km!



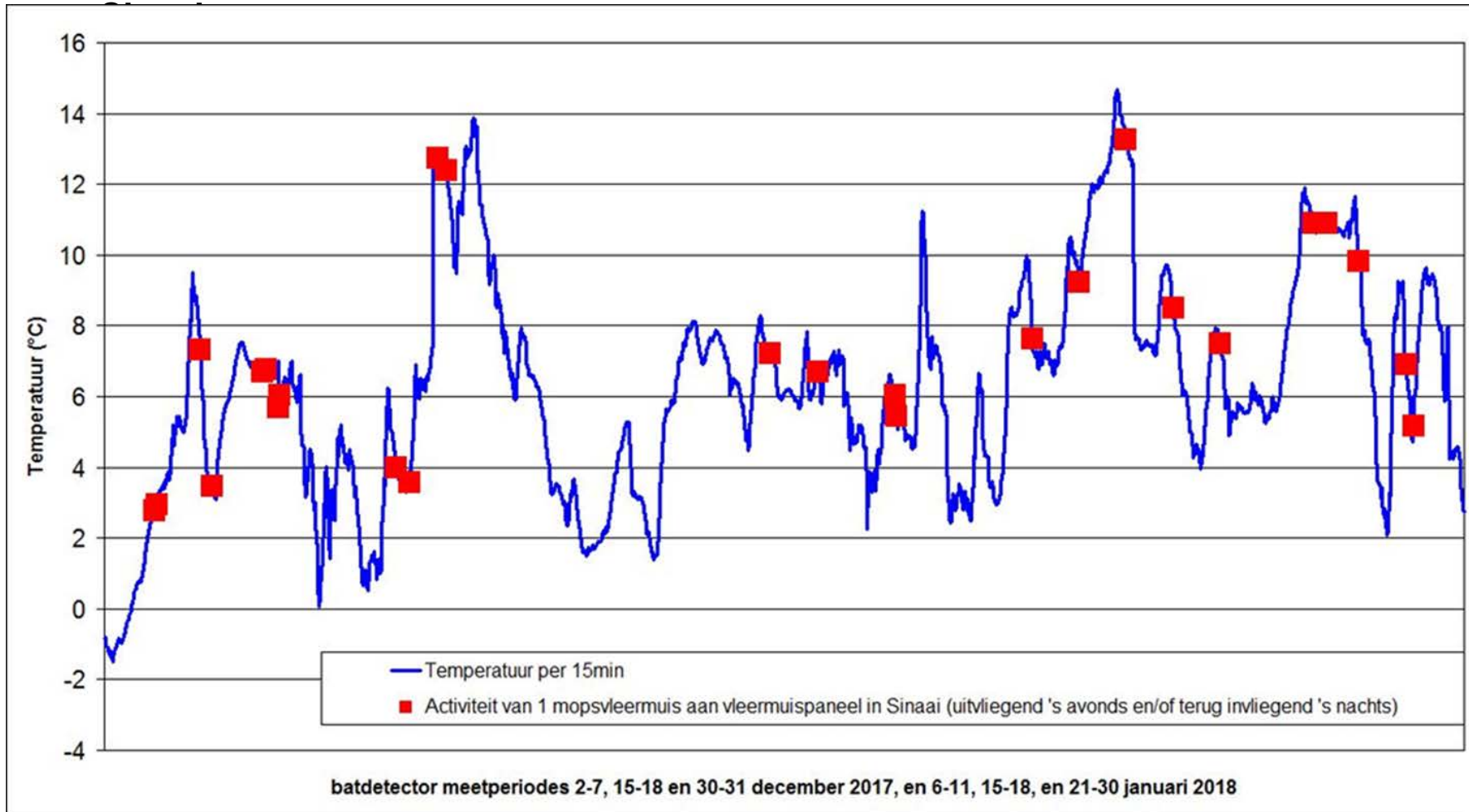
© Joris Everaert – Vleermuizenwerkgroep Natuurpunt – vzw Durme

Winteractiviteit



Ook tijdens de winter zitten mopsvleermuizen in dezelfde gebieden, en is er ook vaak activiteit, relatief veel meer dan andere soorten.

→ bv. activiteit van 1 mopsvleermuis aan verblijfplaats achter vleermuispaneel in



Aanbevelingen en kennisleemtes



1. **Bescherming begint met kennis: verschillende zomerkolonies gekend, maar nagenoeg geen kennis verblijfplaatsen in winter, voorjaar en najaar!**
2. **Sensibilisatie van bewoners (luiken!), bouseigenaars, overheid,..**
3. **Inrichting en beheer:**
 - gemengd onverstoord bos met veel boomleeftijden = ideaal
 - groot netwerk van potentiële (dode) verblijfplaats-bomen nodig
 - verbeteren van potentiële winterverblijfplaatsen
 - verbeteren van verbindingzones
4. **Echtheid in Oost-Vlaanderen en Zeeland? Zo ja, waarom?**



En ook nog te doen...



paper eindelijk eens afwerken...

Distribution and ecology of a barbastelle bat (*Barbastella barbastellus*) metapopulation in a fragmented landscape in Flanders

Joris Everaert, René Janssen, Marc Van De Sijpe, David Galens & Daan Dekeukeleire



en ook nog genetisch onderzoek:

analyse van 180 mopskeutels uit 2019

- Universiteit Greifswald (DE), 60 keutels in analyse
- INBO

Enkele video's



Pulsar Helion XP50



[kraamkolonie](#) uitvliegers
Heidebos in Wachtebeke



[kraamkolonie](#) ochtendzwermgedrag en
invliegend, Heidebos in Wachtebeke

Zie diverse video's op YouTube

Dank aan..



Bijzondere dank aan Marc Van De Sijpe, René Janssen, Daan Dekeukeleire, David Galens, Bart Opstaele, Douwe van der Ploeg, Bob Vandendriessche, Simon Trenson, Robert Delbroek, Ward Tamsyn, Margaux Boeraeve, Jean-Pierre Nicaise, Bram Conings, Frank Van Gorp, Pieterjan Dhont, Hans Vermeiren, Alex Wieland, Mark Dobbelaer, Bernd-Jan Bulsink, Marjan Speelmans, Ann Lenaerts, Arno Thomaes, Sven Verkem, Heleentje De Brauwer, Robbert Schepers, Ralf Gyselings, e.a.

Voor hun gastvrijheid, de eigenaars van de woningen met luikenkolonie. Enkele bouseigenaars gaven ook toestemming om onderzoek te verrichten op hun domein.

Voor de betere inrichting van verblijfplaatsen in 2016, medewerkers van vzw Durme en vzw Natuurpunt, in het bijzonder Willy Michielsens, Geert Braem, Lieve Hylebos, Sarah Geers, Arno Thomaes, Marc Bogaerts en Brigitte Van Passel. Aanbevelingen over mogelijke (verbetering van) natuurverbindingzones en het doven of aanpassen van verlichting, worden op uitvoerbaarheid onderzocht door o.m. de stad Sint-Niklaas en gemeente Waasmunster.

Financiële ondersteuning: provincie Oost-Vlaanderen (i.s.m. Regionaal Landschap Schelde-Durme) & Natuurpunt.

Met steun van

Meer info: joris.everaert@telenet.be

